



ΤΑ ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΤΑ ΤΟ 1204

ΟΜΑΔΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Γεώργιος Θώδης, Φιλολόγος

ΣΧΟΛΕΙΟ

Πρότυπο Γενικό Λύκειο Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης



ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ, 9-8-2015

1. Συνοπτική περιγραφή της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

Σε αυτή την ενότητα δώστε μία σύντομη περιγραφή της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής αξιοποίησης ψηφιακού περιεχομένου¹.

Να δοθεί έμφαση στις δραστηριότητες, τους τρόπους χρήσης του ψηφιακού περιεχομένου και τις παραγωγές των μαθητών καθώς και τις συλλογικές δράσεις που αναπτύχθηκαν.

Στις αρχές του 20ου αιώνα, η Σχολή των Annales στη Γαλλία απέρριψε την Ιστορία ως απαρίθμηση γεγονότων, υπέρ μιας ευρύτερης επικέντρωσης της προσοχής στις ανθρωπιστικές επιστήμες. Έτσι προτάθηκε μια νέα Ιστορία, χαρακτηριστικό της οποίας είναι, εκτός των άλλων, και η προσπάθεια ενσωμάτωσης του γεωγραφικού χώρου στην ιστορική χρονικότητα. Η προσπάθεια αυτή έφερε πιο κοντά την Ιστορία ως επιστήμη που ασχολείται με την κατανόηση της χρονικής συνιστώσας της ανθρώπινης εμπειρίας με την Γεωγραφία ως επιστήμη που ασχολείται με την κατανόηση της χωρικής διάστασης της ανθρώπινης εμπειρίας. Πλέον είναι αποδεκτή από όλους η ιδέα ότι για να κατανοήσουμε την Ιστορία πρέπει να την μελετήσουμε σε συνάρτηση με τα στοιχεία με τα οποία είναι αδιάσπαστα ενωμένη: τη στεριά και τη θάλασσα όπου διαδραματίζεται, το κλίμα που την περιβάλλει καθώς και τις άλλες μορφές ζωής από τις οποίες είτε εξαρτιόμαστε είτε τις συναγωνιζόμαστε.

Στο κείμενο που ακολουθεί, παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο, στη βάση του οποίου συγκροτήθηκε η διδασκαλία των ενοτήτων «Τα Λατινικά κράτη και η αντίσταση των Ελλήνων» <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1257,4522/> και «Τα Ελληνικά κράτη: Τραπεζούς, Ήπειρος, Νίκαια» <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1257,4523/> (σσ. σχολ. βιβλίου 73-77) στο μάθημα της Ιστορίας της Β΄ Λυκείου, η εφαρμογή της στη σχολική τάξη που συνδύαζε την ιστορία χώρου με το γεωγραφικό χρόνο και τα αποτελέσματα της δράσης αυτής.

Η κεντρική ιδέα που διέπει τη δράση είναι να γνωρίσουν οι μαθητές, μέσω συγκεκριμένων εκπαιδευτικών λογισμικών, τα φραγκικά-βενετικά κρατίδια που δημιουργήθηκαν με τη συνθήκη διανομής εδαφών της βυζαντινής αυτοκρατορίας (*partitio terrarum imperii Romaniae*), καθώς και τα ελληνικά κράτη που ιδρύθηκαν αμέσως μετά την κατάλυση της από τους σταυροφόρους το 1204.

Αξιοποιήθηκε ψηφιακό υλικό από τα Πανελλήνια Ψηφιακά Αποθετήρια Εκπαιδευτικού Περιεχομένου για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση («Φωτόδεντρο/Μαθησιακά

¹ Περιλαμβάνονται και τα εργαλεία λογισμικού, εφαρμογές ή μικροεφαρμογές (apps)

Αντικείμενα», «Φωτόδεντρο/Εκπαιδευτικό Λογισμικό»,) καθώς και υλικό από το εγχειρίδιο της Ιστορίας Β΄ Λυκείου (Ψηφιακά Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία)

2. Σχεδιασμός της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

2.1 Στοιχεία σχεδιασμού

Δώστε στοιχεία για το σχεδιασμό που κάνατε για αυτή την ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική.

Η διδασκαλία πραγματοποιήθηκε στο χώρο του εργαστηρίου υπολογιστών (ο χρόνος υλοποίησης ήταν 3 διδακτικές ώρες).

Οι μαθητές μελέτησαν τις αντίστοιχες ενότητες στο διαδραστικό ψηφιακό βιβλίο της Ιστορίας της Β΄ Λυκείου, <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1253,4499/> χρησιμοποίησαν τα εκπαιδευτικά λογισμικά «Ιστορικός Άτλαντας Centennia», (<http://photodentro.edu.gr/edusoft/r/8531/250?locale=el>) και «Περιπλάνηση στο Χώρο-Χρόνο», και αξιοποίησαν ψηφιακό υλικό από τα Πανελλήνια Ψηφιακά Αποθετήρια Εκπαιδευτικού Περιεχομένου για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, το διαδίκτυο με συγκεκριμένες ηλεκτρονικές διευθύνσεις, το λογισμικό επεξεργασίας κειμένου, το λογισμικό παρουσιάσεων και το λογιστικό φύλλο. Απαιτούμενα βοηθητικά υλικά και εργαλεία ήταν εκτυπωτές και τα φύλλα εργασίας (δόθηκαν σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή)

Και τα δύο λογισμικά, που χρησιμοποιήθηκαν, ευθυγραμμίζονται με τα σχολικά εγχειρίδια ως προς τη περιοδολόγηση και το χωρισμό των ενότητων, εναρμονίζονται με το Πρόγραμμα Σπουδών και είναι εγκεκριμένα από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Άλλωστε, είναι συμβατή με το ΔΕΠΠΣ και το ΑΠΣ της Ιστορίας και η αναγνώριση από τους μαθητές των μηνυμάτων από διαφορετικούς κώδικες και η παρουσίασή τους με ηλεκτρονικά μέσα (ΥΠ.Ε.Π.Θ.- Π.Ι., 2002).

2.2 Διδακτικοί στόχοι

Περιγράψτε τους διδακτικούς στόχους εφαρμογής της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής.

Οι γνωστικοί στόχοι περιλάμβαναν την επιδίωξη να γνωρίσουν οι μαθητές τα λατινικά κρατίδια που ιδρύθηκαν στα εδάφη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας μετά το 1204 και να κατανοήσουν το χαρακτήρα τους, να παρακολουθήσουν τη δημιουργία και την ιστορική εξέλιξη των ελληνικών κρατιδίων, ως περιφερειακοί πυρήνες αντίστασης κατά της λατινικής κυριαρχίας και να κατανοήσουν το ρόλο και τη σημασία της ανάπτυξης της ισχύος τους αναφορικά με τη δημιουργία συνθηκών αποκατάστασης της βυζαντινής αυτοκρατορίας.

Όσον αφορά στους παιδαγωγικούς στόχους επιδιώχθηκε η ενεργητική εμπλοκή του συνόλου των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία και η μεταξύ τους συνεργασία, η ενθάρρυνση στο διάλογο, η καλλιέργεια της ικανότητας στη λήψη αποφάσεων, η αλληλεξάρτηση και συνυπευθυνότητα, η κατανόηση της σημασίας της ισότιμης αντιμετώπισης των διαφορετικών απόψεων, καθώς η εργασία απαιτούσε την ανταλλαγή απόψεων στην τελική διατύπωση του κειμένου που θα συντάξουν, η εκτίμηση της αξιολόγησης από τον εκπαιδευτικό και τους συμμαθητές τους και η αποτίμηση της ανατροφοδότησης που θα δεχθούν.

Τέλος, στον τεχνολογικό τομέα στόχοι ήταν η εξοικείωση των μαθητών με εκπαιδευτικούς ιστοτόπους, όπως το «Πανελλήνιο Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων Φωτόδεντρο» και το «Ψηφιακό Σχολείο» και η ενθάρρυνση χρήσης πολλών μορφών αναπαράστασης της πραγματικότητας.

3. Εφαρμογή της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

3.1 Περιβάλλον – πλαίσιο

Περιγράψτε το περιβάλλον και το πλαίσιο μέσα στα οποία υλοποιήθηκε η ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική αξιοποίησης ψηφιακού περιεχομένου. Αναφέρετε τις προϋποθέσεις πραγματοποίησης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής, αν υπάρχουν (για παράδειγμα στο πλαίσιο της μεθόδου project της Α' λυκείου).

Η εκπαιδευτική πρακτική αξιοποίησης ψηφιακού περιεχομένου δεν απαιτεί ιδιαίτερες προϋποθέσεις και συνθήκες για την ανάπτυξή της. Ωστόσο, ως απαραίτητες προϋποθέσεις για την καλύτερη ανάπτυξη της θεωρούνται η γνώση του ιστορικού πλαισίου της Υστεροβυζαντινής περιόδου, η προηγούμενη εμπειρία –έστω και ελάχιστη- των μαθητών στη χρήση εκπαιδευτικών σελίδων («Φωτόδεντρο», «Ψηφιακό Σχολείο»), στην αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο καθώς και στο μετασχηματισμό αυτών, η εξοικείωση με το περιβάλλον των λογισμικών και με τα εργαλεία τους, η γνώση του λογισμικού επεξεργασίας κειμένου και του λογισμικού παρουσίασης και τέλος η εξοικείωση των μαθητών με τον ομαδοσυνεργατικό τρόπο εργασίας.

Ο ίδιος εκπαιδευτικός πρέπει να διασφαλίσει την ασφαλή περιήγηση στο διαδίκτυο και να επαληθεύσει τη διαθεσιμότητα των δικτυακών τόπων, προτού αναθέσει τη σχετική εργασία στους μαθητές.

Η εφαρμογή, επιπλέον, χρειάζεται κάποια ευελιξία στο ωρολόγιο πρόγραμμα της τάξης, προκειμένου να γίνει κάποια τροποποίηση για την εξασφάλιση συνεχόμενων διδακτικών ωρών, αν αυτό κριθεί απαραίτητο, ώστε να μη διασπάται η συνοχή και η εσωτερική ενότητα της δράσης.

3.2 Τάξη

Επιλέξτε από την παρακάτω λίστα την τάξη στην οποία εφαρμόστηκε η ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική. Αν η δραστηριότητα είναι συνεργατική μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μία τάξεις.

- | | |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> Νηπιαγωγείο | <input type="checkbox"/> Α' γυμνασίου |
| <input type="checkbox"/> Α' δημοτικού | <input type="checkbox"/> Β' γυμνασίου |
| <input type="checkbox"/> Β' δημοτικού | <input type="checkbox"/> Γ' γυμνασίου |
| <input type="checkbox"/> Γ' δημοτικού | <input type="checkbox"/> Α' λυκείου |
| <input type="checkbox"/> Δ' δημοτικού | <input checked="" type="checkbox"/> Β' λυκείου |
| <input type="checkbox"/> Ε' δημοτικού | <input type="checkbox"/> Γ' λυκείου |
| <input type="checkbox"/> ΣΤ' δημοτικού | |

3.3 Διάρκεια δραστηριότητας

Προσδιορίστε παρακάτω τη διάρκεια πραγματοποίησης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής.

- 3 Ώρες διδασκαλίας

3.4 Αναλυτική περιγραφή της πραγματοποίησης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

Σε αυτή την υπό-ενότητα περιγράψτε αναλυτικά τι συνέβη κατά τη διάρκεια της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής. Συγκεκριμένα, περιγράψτε τον τρόπο με τον οποίο εργάστηκαν οι μαθητές (ατομικά ή σε ομάδες). Αν η δραστηριότητα ήταν ομαδική, προσδιορίστε πόσα μέλη είχε κάθε ομάδα και τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώθηκαν οι ομάδες. Επιπλέον καταγράψτε όσα άλλα στοιχεία κρίνεται απαραίτητα για την πλήρη περιγραφή της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής.

Σε περίπτωση που επιθυμείτε να συμπεριλάβετε μία εικόνα χρησιμοποιήστε την παρακάτω μορφοποίηση

Διαδικασία εφαρμογής

Οι μαθητές, χωρίστηκαν από την προηγούμενη διδακτική ώρα σε εννιά (09) ομάδες των τριών (03) ατόμων η κάθε μία (δυναμικό τάξης 27 μαθητές). Κάθε ομάδα εκπροσώπησε ένα κράτος (λατινικό ή ελληνικό) και δούλεψε ένα εκπαιδευτικό σενάριο.

Δραστηριότητες

(1η φάση/ 1η διδακτική ώρα)

Στη φάση αυτή στόχος ήταν να εμπλακούν οι μαθητές σε διαδικασία έρευνας και άντλησης πληροφοριών. Ακόμη σημαντικό ήταν να μπορέσουν να εντοπίσουν τις κατάλληλες πληροφορίες και να κρατήσουν σημειώσεις για τη συνέχεια της εργασίας τους (άσκηση κριτικής ικανότητας).

Στην α' φάση της ανοικτής εκπαιδευτικής αυτής πρακτικής οι μαθητές αναζήτησαν πληροφορίες και υλικό από το Πανελλήνιο Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων Φωτόδεντρο <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8805?locale=el> (Μαθησιακό Αντικείμενο : Οι Σταυροφορίες), **(Εικόνα 1)** προκειμένου να συνδέσουν τις εξελίξεις στην ίδρυση των λατινικών και ελληνικών κρατών με το γεγονός της Άλωσης από τους σταυροφόρους το 1204, καθώς και από το ψηφιακό διαδραστικό βιβλίο της Ιστορίας της Β' Λυκείου, «Τα Λατινικά κράτη και η αντίσταση των Ελλήνων» <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1257,4522/> και «Τα Ελληνικά κράτη: Τραπεζούς, Ήπειρος, Νίκαια» <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1257,4523/>, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή, ανάλογα με την ομάδα στην οποία άνηκαν, στις υποενότητές του και κράτησαν σημειώσεις με βάση τα ζητούμενα του φύλλου εργασίας τους.

Φωτόδεντρο
ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

Όλα τα Μαθησιακά Αντικείμενα > 2010-2015 Ψηφιακό Σχολείο > Ιστορία > Βυζαντινή και Μεσαιωνική Ιστορία

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩ
ΜΟΙΡΑΖΟΜΑΙ

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ
Οι Σταυροφορίες

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
Διαδραστική παρουσίαση ιστορικού υλικού για τις πρώτες τέσσερις Σταυροφορίες με αναφορά στις αιτίες, τα πρόσωπα, τις ενέργειες και τις συνέπειές τους.

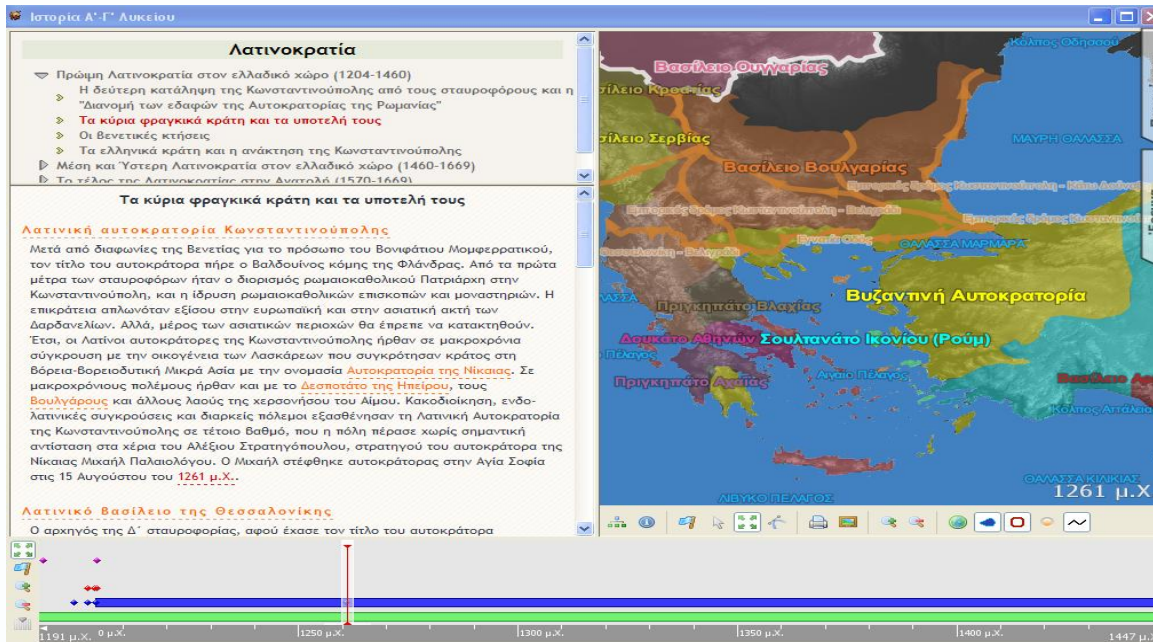
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ
Βυζαντινή αυτοκρατορία
Σταυροφορίες Αγιοι Τόποι

Εικόνα 1: Το περιβάλλον του Μαθησιακού Αντικειμένου: **Οι Σταυροφορίες**, <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8805?locale=el>



Εικόνα 2: Το περιβάλλον εργασίας του λογισμικού «Ιστορικός Άτλαντας Centennia»

Ταυτόχρονα πληκτρολόγησαν στο «Ιστορικός Άτλαντας Centennia» τη χρονολογία 1204, (Εικόνα 2) όπου εμφανίζονται οι εδαφικές διαφοροποιήσεις που επέφερε η λατινική κυριαρχία και αναλόγως των ζητούμενων προχώρησαν και στις υπόλοιπες χρονολογίες.



Εικόνα 3: Το περιβάλλον εργασίας του λογισμικού «Περιπλάνηση στο Χώρο-Χρόνο», ενότητα Πρώμη Λατινοκρατία στον ελλαδικό χώρο (1204-1260)

Οι μαθητές επέλεξαν επίσης στο «Περιπλάνηση στο Χώρο-Χρόνο» από το συρόμενο παράθυρο Περιεχόμενα την ενότητα Λατινοκρατία (Εικόνα 3). Στη συνέχεια μελέτησαν την ενότητα Πρώμη Λατινοκρατία στον ελλαδικό χώρο (1204-1260)

Κατήρτισαν σχέδιο δράσης-καθηκόντων, βάσει των δραστηριοτήτων που τους ανατέθηκαν, το οποίο παραδόθηκε στο τέλος της έρευνάς τους στον εκπαιδευτικό. Ο καθηγητής, επόπτευσε τη μαθησιακή διαδικασία και βοήθησε τους μαθητές να ξεπεράσουν τυχόν τεχνολογικά προβλήματα και πιθανά ζητήματα πλοήγησης στο λογισμικό και στο διαδίκτυο, ώστε να εξοικειωθούν με το περιβάλλον εργασίας.

(2^η φάση/ 2^η διδακτική ώρα)

Οι μαθητές, προχωρώντας στη δημιουργία, απάντησαν στα ζητούμενα των φύλλων εργασίας τους και συνέθεσαν τα στοιχεία που είχαν συγκεντρώσει, ενώ ο καθηγητής συμμετείχε επικουρικά παρεμβαίνοντας για να αποφευχθούν περιπτώσεις αποπροσανατολισμού λόγω της πληθώρας των πληροφοριών.

Τα φύλλα εργασίας που δόθηκαν στις ομάδες των μαθητών ήταν:

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ I (για την 1^η ομάδα)

1. Να εντοπίσετε στο χάρτη του λογισμικού «Ιστορικός Άτλαντας Centennia» τις περιοχές της βυζαντινής αυτοκρατορίας που γνώρισαν βενετική κατάκτηση και να γράψετε ένα κείμενο δύο παραγράφων που να ερμηνεύουν τις συγκεκριμένες επιλογές της Βενετίας.

2. Να παρακολουθήσετε στο χάρτη του λογισμικού «Ιστορικός Άτλαντας Centennia» ποιες από τις παραπάνω περιοχές διατηρήθηκαν υπό βενετική κατοχή μετά τον Ιούλιο του 1261 και μετά το Μάιο του 1453 και να καταγράψετε σε διάγραμμα το αποτέλεσμα.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ II (για την 2^η ομάδα)

1. Να εντοπίσετε στο χάρτη του λογισμικού «Ιστορικός Άτλαντας Centennia» το Πριγκιπάτο της Αχαΐας και με τη βοήθεια του ψηφιακού διαδραστικού βιβλίου της Ιστορίας της Β' Λυκείου, να δημιουργήσετε ένα πίνακα με τα στοιχεία της (ιδρυτής, έκταση, επικράτεια, σύνορα, χρονολογία κατάλυσης)

2. Να αναζητήσετε στη διεύθυνση <http://www.ime.gr/chronos/projects/fragokratia/gr/webpages/frago.html> (Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού) οπτικό υλικό που αφορά οικόσημα του Πριγκιπάτου και να τα επικολλήσετε πάνω στο χάρτη με σύντομα σχόλια.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ III (για την 3^η ομάδα)

1. Να εντοπίσετε στο χάρτη του λογισμικού «Ιστορικός Άτλαντας Centennia» τη Λατινική Αυτοκρατορία της Κωνσταντινούπολης και με τη βοήθεια του ψηφιακού διαδραστικού βιβλίου της Ιστορίας της Β' Λυκείου, να δημιουργήσετε ένα πίνακα με τα στοιχεία της (ιδρυτής, έκταση, επικράτεια, σύνορα, χρονολογία κατάλυσης)

2. Αφού μελετήσετε το σχετικό κείμενο του λογισμικού «Περιπλάνηση στο Χώρο-Χρόνο», να καταγράψετε τις αντιδράσεις της εκκλησιαστικής-μοναστικής ηγεσίας, των προνοιάρων, των αρχόντων και των αγροτών απέναντι στους κατακτητές και να εκτυπώσετε την εργασία σας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ IV (για την 4^η ομάδα)

1. Να εντοπίσετε στο χάρτη του λογισμικού «Ιστορικός Άτλαντας Centennia» το Βασίλειο της Θεσσαλονίκης και αφού παρακολουθήσετε την αλλαγή των συνόρων του κατά τα έτη 1224, 1423 και 1430, να δημιουργήσετε διαφάνειες με την εξέλιξή του.

2. Να αναζητήσετε στη διεύθυνση <http://www.ime.gr/chronos/projects/fragokratia/gr/webpages/frago.html> (Ίδρυμα Μείζονος

Ελληνισμού) οπτικό υλικό για το Βασίλειο της Θεσσαλονίκης και να παρουσιάσετε 5-6 διαφάνειες με ένα σύντομο υπομνηματισμό.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ V (για την 5^η ομάδα)

1. Να εντοπίσετε στο χάρτη του λογισμικού «Ιστορικός Άτλαντας Centennia» το Δουκάτο των Αθηνών και αφού παρακολουθήσετε την αλλαγή των συνόρων του Δουκάτου κατά τα έτη 1224, 1252, 1260, 1311, 1383, 1444 και 1456 να δημιουργήσετε διαφάνειες με την εξέλιξή του.

2. Να αναζητήσετε στη διεύθυνση <http://www.ime.gr/chronos/projects/fragokratiagr/webpages/frago.html> (Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού) οπτικό υλικό που αφορά οικόσημα και νομίσματα του Δουκάτου και να τα επικολλήσετε πάνω στο χάρτη με σύντομο υπομνηματισμό.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ VI (για την 6^η ομάδα)

1. Να εντοπίσετε στο χάρτη του λογισμικού του λογισμικού «Ιστορικός Άτλαντας Centennia» την Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας και με τη βοήθεια του ψηφιακού διαδραστικού βιβλίου της Ιστορίας της Β' Λυκείου να δημιουργήσετε ένα πίνακα με τα στοιχεία της (ιδρυτής, επικράτεια, σύνορα, χρονολογία κατάλυσης)

2. Να αναζητήσετε στη διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/5985?locale=el> (Συλλογή φωτογραφιών: Παναγία Σουμελά) σχετικό οπτικό υλικό (Εικόνα 4) και να παρουσιάσετε 5-6 διαφάνειες με ένα σύντομο υπομνηματισμό για το σύμβολο του Ποντιακού Ελληνισμού.



Όλα τα Μαθησιακά Αντικείμενα > 2010-2015 Ψηφιακό Σχολείο > Θρησκευτικά > Θρησκευτικά Α' Λυκείου

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
ΣΥΛΛΟΓΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ : ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩ

ΜΟΙΡΑΖΟΜΑΙ

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ
Συλλογή φωτογραφιών : Παναγία Σουμελά

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
Είναι μια συλλογή από φωτογραφίες από την Παναγία Σουμελά στον Πόντο. Κάθε φωτογραφία περιέχει πληροφορίες και σύνδεση με το διαδίκτυο και δυνατότητα μεγέθυνσης για εξάσκηση στην παρατήρηση και εντοπισμό χαρακτηριστικών λεπτομερειών από την περιοχή.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ
Παναγία Σουμελά Πόντος
Θεία Λειτουργία

Εικόνα 4: Το περιβάλλον του Μαθησιακού Αντικειμένου: Παναγία Σουμελά
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/5985?locale=el>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ VII (για την 7^η ομάδα)

1. Να εντοπίσετε στο χάρτη του λογισμικού «Ιστορικός Άτλαντας Centennia» την Αυτοκρατορία της Νίκαιας και με τη βοήθεια του ψηφιακού διαδραστικού βιβλίου της Ιστορίας της Β΄ Λυκείου, να δημιουργήσετε ένα πίνακα με τα στοιχεία της (ιδρυτής, έκταση, επικράτεια, σύνορα)
2. Να μελετήσετε την ιστορική πηγή του Ν. Γρηγορά, *Η εσωτερική πολιτική του Ι. Βατάτζη*, (<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1257,4523/>) και να καταγράψετε τους στόχους της εσωτερικής πολιτικής του αυτοκράτορα Ι. Βατάτζη.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ VIII (για την 8^η ομάδα)

1. Να εντοπίσετε στο χάρτη του λογισμικού «Ιστορικός Άτλαντας Centennia» το Δεσποτάτο της Ηπείρου και με τη βοήθεια του ψηφιακού διαδραστικού βιβλίου της Ιστορίας της Β΄ Λυκείου, να δημιουργήσετε ένα πίνακα με τα στοιχεία του (ιδρυτής, έκταση, επικράτεια, σύνορα)
3. Να αναζητήσετε στη διεύθυνση <http://www.imartis.gr/πολιτισμός/ιστορία-μνημεία/βυζαντινά-μνημεία.html> (Ιερά Μητρόπολις Άρτης) εικόνες μνημείων της εποχής του Δεσποτάτου της Ηπείρου (κάστρα, ναούς) και να τις επικολλήσετε πάνω στο χάρτη με σύντομα σχόλια.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ IX (για την 9^η ομάδα)

1. Να μελετήσετε τη δευτερογενή ιστορική πηγή του Α. Ταρσούλη, *Κάστρα και πολιτείες του Μυστρά*, (<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1257,4522/>) και να δημιουργήσετε ένα πίνακα με τις ιστορικές πληροφορίες που δίνει (χρονολογία κατασκευής του κάστρου, δημιουργός, στόχος)
3. Να αναζητήσετε στη διεύθυνση http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2397 εικαστικά έργα από τους ναούς του Μυστρά και να τα παρουσιάσετε σε 9-10 διαφάνειες με ένα σύντομο υπομνηματισμό.

(3^η φάση/ 3^η διδακτική ώρα)

Οι μαθητές παρέδωσαν το σχέδιο δράσης τους στον καθηγητή, παρουσίασαν τις εργασίες τους, απάντησαν σε ερωτήματα των συμμαθητών τους και του καθηγητή, αξιολογήθηκαν και δέχθηκαν ανατροφοδότηση.

3.5 Ρόλος του διδάσκοντα

Επιλέξτε από την παρακάτω λίστα τα βασικά χαρακτηριστικά του ρόλου του διδάσκοντα. Υπάρχει η δυνατότητα πολλαπλών επιλογών.

- | | |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> Διδακτικός | <input type="checkbox"/> Προπονητικός |
| <input type="checkbox"/> Ενθαρρυντικός | <input type="checkbox"/> Διαχειριστικός |
| <input checked="" type="checkbox"/> Υποστηρικτικός | <input type="checkbox"/> Μέντωρ |
| <input checked="" type="checkbox"/> Συμβουλευτικός | <input type="checkbox"/> Υποκινητικός |
| <input type="checkbox"/> Διευκολυντικός | <input type="checkbox"/> Κριτικός |
| <input checked="" type="checkbox"/> Συντονιστικός | <input type="checkbox"/> Επιμελητής περιεχομένου (curator) |
| <input type="checkbox"/> Ηγετικός | <input type="checkbox"/> Τεχνική υποστήριξη |
| <input type="checkbox"/> Διαμεσολαβητικός | <input type="checkbox"/> Άλλος ρόλος: <input type="text"/> |
| <input type="checkbox"/> Εποπτικός | |

4. Πηγές Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Περιεχομένου που αξιοποιήθηκαν

Καταγράψτε τις πηγές του Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Περιεχομένου που αξιοποιήθηκαν κατά τον σχεδιασμό της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής.

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1257,4522/> (Διαδραστικά σχολικά βιβλία)

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1257,4523/> (Διαδραστικά σχολικά βιβλία)

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8805?locale=el> (Μαθησιακό Αντικείμενο : Οι Σταυροφορίες)

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/5985?locale=el> (Συλλογή φωτογραφιών : Παναγία Σουμελά)

<http://photodentro.edu.gr/edusoft/r/8531/250?locale=el> (Λογισμικό «Ιστορικός Άτλαντας Centennia»)

5. Στοιχεία τεκμηρίωσης και επέκτασης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

5.1 Αποτελέσματα - Αντίκτυπος

Σε αυτή την υπό-ενότητα, τεκμηριώστε τους λόγους για τους οποίους θεωρείτε καλή την προτεινόμενη πρακτική. Αξιολογήστε τον αντίκτυπο της εφαρμογής της σε επίπεδο μαθητών, ή συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, ή στην ευρύτερη σχολική κοινότητα.

Περιγράψτε την πρόσθετη μαθησιακή αξία από την αξιοποίηση του ψηφιακού εκπαιδευτικού περιεχομένου και τους τρόπους χρήσης από τους μαθητές.

Περιγράψτε αν προέκυψε πρόσθετη μαθησιακή αξία από την αξιοποίηση του ψηφιακού εκπαιδευτικού περιεχομένου, απρόσμενα σε σχέση με τους αρχικούς σας στόχους.

Περιγράψτε τη διαμόρφωση που κάνατε εσείς ή/και οι μαθητές σας στο υφιστάμενο περιεχόμενο σε περίπτωση επαναχρησιμοποίησης.

Καταγράψτε τα μαθησιακά αποτελέσματα και τον βαθμό καινοτομίας που επέφερε η πραγματοποίηση της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής στο εκπαιδευτικό περιβάλλον σας.

Τέλος, περιγράψτε τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία αξιολογήσατε τα μαθησιακά αποτελέσματα και η καινοτομία που κρίνετε ότι επέφερε η πραγματοποίηση της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής.

(έως 2 σελίδες)

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση από όλους τους μαθητές αλλά και από τον εκπαιδευτικό, αφορούσε συνολικά την κάθε ομάδα και βασίστηκε στα παρακάτω κριτήρια: α) **για το περιεχόμενο**: αν είχαν εντοπιστεί στο λογισμικό και στις ιστοσελίδες τα σχετικά στοιχεία και αν τεκμηριώθηκαν οι απόψεις, β) **για την οργάνωση και δομή των κειμένων**: αν υπήρχε λογική αλληλουχία και συνοχή, γ) **για την ομαδική εργασία**: αν οι εργασίες ήταν αποτέλεσμα αμοιβαίας συνεισφοράς και ανταλλαγής απόψεων και αν είχαν αξιοποιηθεί οι δεξιότητες όλων των μαθητών (σε αυτό βοήθησε, επιπλέον, και το σχέδιο δράσης-καθηκόντων που δόθηκε στον εκπαιδευτικό) και δ) **για τη χρήση των ΤΠΕ**: αν είχαν αξιοποιηθεί όλες οι δυνατότητες την ΤΠΕ για την εκπόνηση των εργασιών.

Επιπλέον, με το πέρας του μαθήματος, δόθηκε στους μαθητές του τμήματος να απαντήσουν ατομικά ένα ερωτηματολόγιο που διερευνούσε τη συνολική προσέγγιση της γνώσης σε συγκεκριμένα σημεία της διδαχθείσας ενότητας.

Οι ερωτήσεις, που διαμορφώθηκαν ανάλογα με τους στόχους, ήταν οι εξής:

Ερώτηση 1^η: Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη σωστό ή λάθος (όπου χαρακτηρίσετε ως λάθος, να συμπληρώσετε τη σωστή απάντηση)

1. Οι ηγέτες της Δ΄ σταυροφορίας είχαν μοιράσει μεταξύ τους με κοινή συμφωνία τα εδάφη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας
2. Στη μάχη της Πελαγονίας ο Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος νίκησε την τριπλή συμμαχία του δεσπότη της Ηπείρου, του Βασιλιά της Σικελίας και του Πρίγκιπα της Αχαΐας.
3. Η Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας έζησε απομονωμένη.
4. Στην Κλοκόνιτσα ηττήθηκε από τους Φράγκους το Δεσποτάτο της Ηπείρου.
5. Το μεγαλύτερο μέρος των προνοιάρων αντιστάθηκε στους Λατίνους.
6. Η ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης έγινε από της Αυτοκρατορία της Νίκαιας.

Ερώτηση 2^η: Να γίνει σύζευξη των ονομάτων της Α΄ στήλης με τα κράτη της Β΄ στήλης (δύο στοιχεία της Β΄ στήλης περισσεύουν)

- | | |
|-----------------------------|--|
| A. Βονιφάτιος Μομφερρατικός | 1. Δουκάτο της Νάξου |
| B. Ιωάννης Βατάτζης | 2. Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας |
| Γ. Βαλδουίνος της Φλάνδρας | 3. Πριγκιπάτο της Αχαΐας |
| Δ. Όθων ντε λα Ρος | 4. Δεσποτάτο του Μορέως |
| E. Βιλλεαρδουίνος | 5. Αυτοκρατορία της Νίκαιας |
| Στ. Μεγαλοκομνηνοί | 6. Βασίλειο της Θεσσαλονίκης |
| Z. Μιχαήλ Κομνηνός Δούκας | 7. Κράτος των Ιωαννιτών ιπποτών |
| H. Μιχαήλ Παλαιολόγος | 8. Λατινική αυτοκρατορία της Κων/πολης |
| | 9. Δεσποτάτο της Ηπείρου |
| | 10. Δουκάτο των Αθηνών |

Ερώτηση 3^η: Να γίνει σύζευξη των χρονολογιών της Α΄ στήλης με τα γεγονότα της Β΄ στήλης

- | | |
|---------|------------------------------------|
| A. 1230 | 1. Μάχη της Πελαγονίας |
| B. 1204 | 2. Ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης |
| Γ. 1261 | 3. Μάχη της Κλοκότνιτσας |
| Δ. 1259 | 4. Κατάλυση της βυζ. Αυτοκρατορίας |

5.2 Σχέση με άλλες ανοιχτές εκπαιδευτικές πρακτικές

Σε αυτή την υπό-ενότητα αναφέρετε τυχόν άλλες πρακτικές στις οποίες βασίστηκε ο σχεδιασμός και η εφαρμογή της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής αξιοποίησης ψηφιακού περιεχομένου. Καταγράψτε στοιχεία τα οποία τεκμηριώνουν την πρωτοτυπία της πρακτικής ως προς την ιδέα ή/και τον τρόπο πραγματοποίησής της και η πιθανή σχέση της με άλλη πρακτική (τροποποίηση, επέκταση, προσαρμογή άλλης πρακτικής). Σε περίπτωση που η ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική σας σχετίζεται με μία άλλη πρακτική, δώστε το URL περιγραφής της πρακτικής αν υπάρχει.

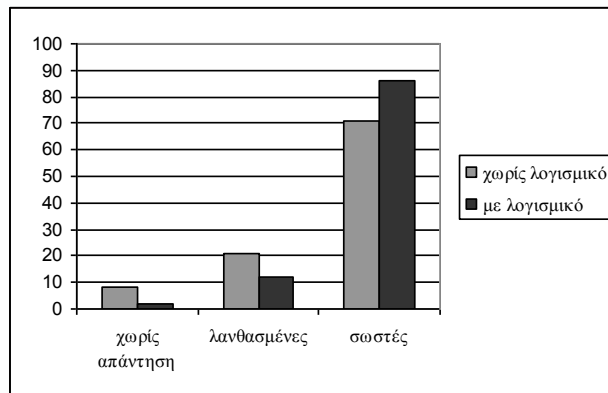
Ένα από τα ζητήματα που διατρέχουν το πεδίο της διδακτικής της Ιστορίας είναι η δυνατότητα σύζευξης του μαθήματος με άλλα γνωστικά πεδία.

Η υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης αποτύπωσε τα εξής:

α. ως προς τη συμμετοχή των μαθητών: φάνηκε ότι η χρήση των λογισμικών και του διαδικτύου συνέβαλε στην αύξηση των κινήτρων των μαθητών ως προς τη μαθησιακή διαδικασία και την ανάπτυξη θετικών στάσεων ως προς το μάθημα της ιστορίας και τις νέες τεχνολογίες. Οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά στην υλοποίηση των δραστηριοτήτων, αναζήτησαν και επεξεργάστηκαν πληροφορίες. Επίσης ο χωρισμός σε ομάδες διατήρησε το ενδιαφέρον των μαθητών, έδωσε τη δυνατότητα μέσω της συνεργασίας να απαντηθούν τα ερωτήματα που τέθηκαν και συνάμα αξιοποιήθηκαν και άλλες ικανότητες και δεξιότητες των μαθητών. Σημαντικό στοιχείο επίσης ήταν ότι πραγματοποιήθηκε και ο επιμερισμός των ρόλων τους κατά τη δημιουργία των εργασιών, η αμοιβαία συνεισφορά και η ανταλλαγή των απόψεών τους.

β. ως προς τους γνωστικούς στόχους: οι μαθητές γνώρισαν τα λατινικά και τα ελληνικά κρατίδια που ιδρύθηκαν στα εδάφη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας μετά το 1204, και κατανόησαν το χαρακτήρα τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ίδιο ερωτηματολόγιο που δόθηκε στο τμήμα στο οποίο εφαρμόστηκε η παραπάνω δραστηριότητα (και λειτούργησε ως τμήμα πειραματισμού), δόθηκε με το πέρας του μαθήματος και στους μαθητές ενός άλλου τμήματος της β΄ λυκείου του ίδιου σχολείου (που λειτούργησε ως τμήμα ελέγχου) που διδάχτηκαν την ίδια ενότητα με «παραδοσιακό» τρόπο.

Η επεξεργασία των αποτελεσμάτων (Γράφημα 1) έδειξε σημαντικές διαφορές αναφορικά με τον αριθμό των σωστών απαντήσεων από τους μαθητές του τμήματος πειραματισμού σε σύγκριση με τους μαθητές του τμήματος ελέγχου. Ομοίως, σημαντικές διαφορές υπάρχουν και στον αριθμό των λανθασμένων απαντήσεων αλλά και στις ερωτήσεις που έμειναν αναπάντητες.



Γράφημα 1: Μέσοι όροι απαντήσεων από τους μαθητές των δύο τμημάτων

Διαφαίνεται από τα αποτελέσματα, ότι οι μαθητές του τμήματος πειραματισμού απάντησαν - στην πλειοψηφία τους- πιο σωστά. Ενεπλάκησαν με ουσιαστικές διαδικασίες έρευνας, σκέψης και οικοδόμησης της σκέψης, τοποθετήθηκαν στο χρόνο και στον χώρο, αναπτύσσοντας παράλληλα τεχνολογικές δεξιότητες. Μπόρεσαν να επέμβουν με δημιουργικό τρόπο στις πληροφορίες που δέχτηκαν και αξιοποίησαν το υλικό που τους ήταν απαραίτητο.

γ. ως προς τους τεχνολογικούς στόχους: μέσω της κατασκευής διαγραμμάτων, χαρτών, λογιστικών φύλλων και διαφανειών από τους μαθητές, υπηρετήθηκε η καλλιέργεια σύνθετης ιστορικής σκέψης και διαμορφώθηκαν δεξιότητες νοητικού, γνωστικού και κριτικού χαρακτήρα.

Τα λογισμικά που χρησιμοποιήθηκαν, κινητοποίησαν τις νοητικές διεργασίες και υποστήριξαν την καλλιέργεια δεξιοτήτων στους μαθητές, όπως τη διερεύνηση, την αναζήτηση, την ανακάλυψη, τη συνεργασία, τη συμβολική έκφραση, την επικοινωνία και την πραγμάτευση. Κέντρισαν τη γνωστική περιέργεια των μαθητών και προσέλκυσαν το ενδιαφέρον τους, λειτουργώντας ως “συνεργάτες” στην ανακάλυψη της γνώσης. Ήταν κατάλληλα να εξυπηρετήσουν τους στόχους που τέθηκαν στην αρχή, ενέπλεξαν τους μαθητές με ποικίλες πρακτικές γραμματισμού, ήταν αρκετά φιλικά και εύκολα στη χρήση τους, καθώς και συμβατά με τα νοητικά σχήματά των μαθητών. Το περιεχόμενό τους ήταν προσανατολισμένο στην εκπαιδευτική διαδικασία της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και συμπλήρωναν-βοηθούσαν επαρκώς τη σχολική ύλη και προσέφεραν ερεθίσματα ώστε ο μαθητής να βελτιωθεί προσωπικά, κοινωνικά και πολιτιστικά.

Η καινοτομική διάσταση του υποβαλλόμενου έργου έγκειται ακριβώς στο ότι προσπαθεί να συνδυάσει ένα από τα κατεξοχήν ανθρωπιστικά μαθήματα, την Ιστορία, με το μάθημα της Γεωγραφίας, μέσω της σύζευξης του χώρου και του χρόνου, δύο δεδομένων που εγγράφουν

ουσιαστικά κάθε άτομο στο κοινωνικό σύνολο. Με αυτόν τον τρόπο η παραπάνω δράση εντάσσει την ιστορική πληροφορία στο γεωγραφικό χώρο.

Η νέα, καινοτόμα πιστεύουμε, πρακτική διακρίνονταν, για τη συνεχή πρόκληση ενδιαφέροντος στους μαθητές, ανατρέποντας εγκατεστημένες παραδοσιακές μορφές διδασκαλίας συμπεριφοριστικού τύπου. Καλλιεργήθηκε η διαδικαστική ιστορική γνώση με τη συγκρότηση συλλογισμών και επιχειρημάτων, τη μετατροπή της γνώσης από μια μορφή πληροφορίας σε άλλη, την κατασκευή ιστορικών χαρτών, τις πράξεις κατηγοριοποίησης με τη χρήση συνδυασμών και τη διαμόρφωση αιτιακών συνδέσεων.

Η χρήση δε των Τ.Π.Ε. και των σχετικών εκπαιδευτικών λογισμικών έδωσαν προστιθέμενη αξία στο γνωστικό αντικείμενο της Ιστορίας και ευνόησαν την επικοινωνία της με τη Γεωγραφία, βοηθώντας τους μαθητές να κατανοήσουν το βάθος και την πολυπλοκότητα της ιστορικής ανάλυσης αλλά και τη δημιουργία νέων αντιλήψεων και την καλλιέργεια ιστορικών δεξιοτήτων. Μέσω αυτών ανατράπηκε η παραδοσιακή τάξη και δημιουργήθηκε ένα νέο μαθησιακό περιβάλλον.

Η διδακτική προσέγγιση που εφαρμόστηκε δημιούργησε ένα ανοιχτό αλληλεπιδραστικό παιδαγωγικό περιβάλλον που ευνόησε την αυτόνομη, βιωματική διερευνητική και συνεργατική μάθηση.

Το υποβαλλόμενο έργο θεωρούμε ότι διαθέτει καινοτόμο χαρακτήρα, είναι μια νέα προσέγγιση στην εκπαιδευτική διαδικασία που στηρίζεται στη βιωματική μάθηση και την εμπλοκή του μαθητή σύμφωνα με τις σύγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις και πρακτικές, συμβάλλοντας παράλληλα στην αναμόρφωση/ ανασχεδιασμό των καθιερωμένων διδακτικών προσεγγίσεων.

Από την εφαρμογή της δράσης προέκυψαν δεδομένα που σηματοδοτούν μια διαφορετική αναπαράσταση των μαθητών για την ιστορική γνώση κι ένα σύνολο επιμέρους δεξιοτήτων που αντιστοιχίζεται με την ιστορική σκέψη.

Κατά τη διδακτική πράξη αξιοποιήθηκε η αρχή της εποπτείας, γιατί υπήρχε η δυνατότητα άμεσης προσέγγισης ιστορικών χαρτών, που συνέβαλαν στην αισθητοποίηση του γεωγραφικού παράγοντα, μιας κρίσιμης συνιστώσας της ιστορικής εξέλιξης και της ιστορικής γνώσης. Επιπλέον η χρήση του χρονικού συνδέσμου προσανατόλισε τους μαθητές, ειδικά σε ένα θέμα που δυσκολεύει συνήθως, όπως είναι η αντίληψη της έννοιας του χρόνου.

Επίσης οι μαθητές σε αρκετά σημεία λειτούργησαν με ενσυναίσθηση και προσέγγισαν με το συναίσθημα και τη φαντασία τους τα εσωτερικά στοιχεία του ιστορικού υλικού.

Το εγχείρημα δε, ολοκληρώθηκε με την κατασκευή ιστορικών χαρτών, πετυχαίνοντας την ενεργό συμμετοχή όλων των μαθητών και την οικοδόμηση γνώσης μέσα από την αλληλεπίδραση.

Ως θετικά στοιχεία επίσης καταγράφηκαν: η κινητοποίηση του ενδιαφέροντος, ο ενθουσιασμός και η προθυμία των μαθητών να εφαρμόσουν, η ενεργοποίηση ερευνητικών και κριτικών δεξιοτήτων τους, η προσπάθεια να συνεργαστούν και να αναπτύξουν ομαδικό πνεύμα, η άμεση

ανταπόκριση και η άνεσή τους στην επεξεργασία και διαχείριση ιστορικού υλικού με τα εργαλεία των νέων τεχνολογιών και τέλος η παρουσίαση νέου πολυτροπικού ιστορικού κειμένου.

Όλα αυτά και σε συνδυασμό με τις διαπιστώσεις που προέκυψαν από τις απαντήσεις τους κατά την αξιολόγηση, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υπήρξαν ικανοποιητικά μαθησιακά αποτελέσματα και επίτευξη σε μεγάλο βαθμό των στόχων που θέσαμε, με τρόπο που διευκόλυνε τη τεχνική του “να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν,,,

Η παιδαγωγική αξία του έργου συνίσταται στο ότι παρήχθησαν θετικά μαθησιακά αποτελέσματα, καθώς οι μαθητές ενεπλάκησαν στην κατασκευή και κατάκτηση της γνώσης, συσχετίζοντας θεωρία και πράξη, ανέλυσαν, συνέθεσαν, σύγκριναν, ανέδειξαν δημιουργικότητα και συνεργάστηκαν με τους συμμαθητές τους και τον διδάσκοντα και παράλληλα ανέπτυξαν δεξιότητες στη χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου.

Με τη διδασκαλία άλλαξε η σχέση ανάμεσα στον διδάσκοντα ως παραγωγό και στους μαθητές ως αποδέκτη ιστορικής γνώσης, παρέχοντας τους τη δυνατότητα να εμπλακούν άμεσα στο αντικείμενο της μελέτης.

Η ενσωμάτωση των οπτικών στοιχείων στο μάθημα επέτρεψε στους μαθητές να προσεγγίσουν το παρελθόν μέσα από τις οπτικές αναπαραστάσεις και να τοποθετηθούν γεωγραφικά στο χώρο.

Με την παρατήρηση και το συλλογισμό λειτούργησαν ως ερευνητές, ενώ με την οργάνωση των πληροφοριών λειτούργησαν ως δημιουργοί και οικοδόμησαν γνώση. Σημαντική ήταν και η δημιουργία κινήτρων στους μαθητές ώστε να βασιστούν στους εαυτούς τους, αλλά και να δουλέψουν ως ομάδα προκειμένου να αναπτύξουν τις απαντήσεις τους, σύμφωνα με τα φύλλα εργασίας.

Αναφορές στην Τοπική Ιστορία υπήρχαν σε αρκετά σημεία της διδασκαλίας (όπως για παράδειγμα, η αφόρμηση με το άγαλμα του Porto Leone που βρίσκεται στο λιμάνι του Πειραιά- που τυχαίνει να είναι και το “σήμα,, του σχολείου- ή με την αναφορά στα ονόματα πολλών δρόμων στις γειτονιές του Πειραιά -π.χ. οδός Παλαιολόγου, Τραπεζούντας, Μυστρά, Πλήθωνος, Νικαίας, Κομνηνών)

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, η συγκεκριμένη δράση μπορεί να εφαρμοστεί εύκολα σχεδόν σε κάθε σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, λόγω του ελάχιστου εξοπλισμού που προϋποθέτει αλλά και επειδή εύκολα μπορεί να προσαρμοστεί στη Τοπική Ιστορία κάθε περιοχής της Ελλάδας, μιας και σχεδόν παντού, λιγότερο ή περισσότερο, υπάρχουν μνημεία της Λατινοκρατίας και της Ύστερης Βυζαντινής περιόδου (φρούρια, ναοί, κτήρια κ.λ.π.). Οι μαθητές έρχονται πιο κοντά, μιας και εμπλέκονται σε διαδικασία συνεργασίας και μοιράζονται ρόλους, που είναι διαφορετικοί και εναλλασσόμενοι και αλλάζουν την αδιάφορη στάση απέναντι στο μάθημα της Ιστορίας.

Επίσης, με τους διαθεματικούς τρόπους προσέγγισης της ενότητας μπορεί να βοηθηθεί η συνεργασία των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας,

Εν κατακλείδι, λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ιστορία, ως αντικείμενο ακατάπαυστης διερεύνησης είναι “καταδικασμένη” στο νεωτερισμό καθώς και σε διαδοχικές και αναπόφευκτες ανανεώσεις, κρίνουμε ότι οι τέτοιου είδους δράσεις μπορούν να στηρίξουν αυτή την ανανέωση, γιατί επιτρέπουν την εφαρμογή ποιοτικών και δομικών μετατροπών στη φάση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

5.3 Αξιοποίηση, Γενίκευση, Επεκτασιμότητα

Σε αυτή την υπό-ενότητα καταγράψτε τους τρόπους με τους οποίους η ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική μπορεί να αξιοποιηθεί, γενικευτεί ή επεκταθεί σε διαφορετικά πλαίσια.

Είναι αποδεκτή η άποψη ότι η διδακτική και μαθησιακή διαδικασία γίνεται περισσότερο αποτελεσματική όταν εξασφαλίζεται η διαθεματική προσέγγιση της. Στο μάθημα της Ιστορίας ειδικότερα η διαθεματικότητα διευκολύνει την πολύπλευρη προσέγγιση της ιστορικής ύλης και την επεξεργασία της από πολλές οπτικές γωνίες.

Ο συνάδελφος φιλόλογος που διδάσκει το μάθημα της **Νεοελληνικής Λογοτεχνίας** θα μπορούσε να επιλέξει χαρακτηριστικά αποσπάσματα από το μυθιστόρημα του Άγγελου Τερζάκη “Πριγκιπέσσα Ιζαμπώ,, ή από το σατιρικό ιπποτικό μυθιστόρημα του Δημήτρη Ραβανή-Ρεντή “Η Ωραία Ελένη των γαϊδάρων,, προκειμένου να αντιληφθούν και με λογοτεχνικό τρόπο τις σχέσεις των λατίνων κατακτητών με τους ντόπιους κατοίκους της καταλυμένης βυζαντινής αυτοκρατορίας.

Επιπλέον οι μαθητές θα μπορούσαν να συγκεντρώσουν πληροφορίες και απεικονίσεις φραγκικών -ενετικών και βυζαντινών κάστρων και κτηρίων που διασώζονται ακόμη και σήμερα, είτε μέσω της αναζήτησης τους στο διαδίκτυο –ενδεικτικά www.culture.gr (υπουργείο πολιτισμού)- παρακινώντας τους έτσι να χρησιμοποιούν τις **νέες τεχνολογίες** είτε με επιτόπιες επισκέψεις στην περίπτωση που διατηρούνται στην περιοχή τους. Στην τελευταία περίπτωση, θα μπορούσαν οι μαθητές να φωτογραφίσουν ή να κατασκευάσουν ομοιώματα ή ακόμα και να σχεδιάσουν τα μνημεία της εποχής της λατινοκρατίας, καλλιεργώντας με άμεσο, βιωματικό τρόπο την **αισθητική αγωγή** τους, με την αρωγή του συναδέλφου των **Καλλιτεχνικών**.

Στο μάθημα των **Θρησκευτικών** επίσης ο συνάδελφος θεολόγος θα μπορούσε να τονίσει τη συνύπαρξη ή την αντιπαράθεση στον ίδιο χώρο των διαφορετικών θρησκευτικών πεποιθήσεων των ορθοδόξων και των καθολικών (ακόμα και των μουσουλμάνων), προκειμένου να αναπτυχθεί πνεύμα σεβασμού προς το διαφορετικό. Βοηθητικά, θα μπορούσαν να μελετήσουν και την ιστοσελίδα της καθολικής Εκκλησίας (www.cathecclesia.gr)

Η δράση αυτή θα μπορούσε να επεκταθεί και να πάρει μορφή ευρύτερης εργασίας των μαθητών με τη συγγραφή μονόπρακτου σκετς (παιχνίδι ρόλων), όπου οι μαθητές θα επιχειρηματολογούσαν υπέρ της στάσης των βυζαντινών αριστοκρατών και των προνοιάριων από τη μια και υπέρ της στάσης του λαού από την άλλη απέναντι στους λατίνους κυρίαρχους (με

τη μορφή δίκαιος-άδικος λόγος) ή με τη συγγραφή άρθρου (π.χ. σε πρωτοσέλιδο εφημερίδας με τίτλο “Η στάση των βυζαντινών απέναντι στους κατακτητές,”) ή με την σύνταξη κειμένου σχετικά με τη ζωή των ανθρώπων μέσα στα κάστρα. Στη συνέχεια τα παραπάνω κείμενα μπορούν να τα επεξεργαστούν οι μαθητές με τη βοήθεια των καθηγητών τους της **Νεοελληνικής Γλώσσας**, των **Θρησκευτικών** και των **Καλλιτεχνικών**, επιτυγχάνοντας την εφαρμογή της διαθεματικότητας. Με τη βοήθεια του καθηγητή **Πληροφορικής** όλο το υλικό της εργασίας των μαθητών μπορεί να τοποθετηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου ή να ενσωματωθεί σε πιθανό πρόγραμμα **eTwinning** του σχολείου τους και φυσικά να παρουσιαστεί την τελευταία εβδομάδα του σχολικού έτους!

6. Πρόσθετο υλικό που αξιοποιήθηκε

Αναφέρετε τυχόν πρόσθετο υλικό που αξιοποιήθηκε.

Βιβλία

Αβδελά, Ε.(1998). Ιστορία και σχολείο. Αθήνα: Νήσος.

Δημητρούκας, Ι., Ιωάννου. Θ. & Μπαρούτας, Κ. (2003). Ιστορία του Μεσαιωνικού και του Νεότερου Κόσμου (565-1815). ΥΠΕΠΘ-Π.Ι., Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Lautier, N. (1992) Histoire apprise, histoire appropriée: éléments pour une didactique de l'histoire. Thèse de doctorat. École des Hautes Études en Sciences Sociales: Paris

Μαυροσκούφης, Δ. (2009) Η διαμόρφωση της ιστορικής κουλτούρας των μαθητών του Λυκείου: από τη σχολική στη δημόσια ιστορία, Νέα Παιδεία, 130, 38-50

Miller, W. (1986). Ιστορία της Φραγκοκρατίας στην Ελλάδα (1204-1566), μετ. Σπ. Λάμπρος, Αθήνα: Π.Σ. Παπακωνσταντίνου.

Ξωχέλλης, Π.(1987). Η διδασκαλία της ιστορίας στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο. Ερευνητική συμβολή στη Διδακτική της Ιστορίας. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Offenstadt, N. (2007). Οι λέξεις του ιστορικού, μετ. Κ. Γκότσινας, Αθήνα: Κέδρος.

Runciman, St. (1986). Μυστράς, μετ. Π. Κορρέ- Τζ. Καπατσώρη, Αθήνα: Καρδαμίτσα.

Scardamalia, M. & Bereiter, C. (1991). Higher Levels of Agency for Children in Knowledge Building: A Challenge for the Design of New Knowledge Media. The Journal of the Learning Sciences, 1(1), 37-69.

Σταϊνχάουερ, Γ. (2009). Ιστορική γεωγραφία του αρχαίου κόσμου, Ελλάδα-Ρώμη, Αθήνα: Παπαδήμας.

ΥΠ.Ε.Π.Θ.- Π.Ι., (2002). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, τόμος Α΄. Αθήνα: Π. Ι.

Websites

www.fhw.gr/chronos/projects/fragokratia (Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού)

<http://www.imartis.gr/πολιτισμός/ιστορία-μνημεία/βυζαντινά-μνημεία.html> (Ιερά Μητρόπολις Άρτης)

http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2397 (Υπουργείο Πολιτισμού)

Λογισμικό

Λογισμικό «Περιπλάνηση στο Χώρο-Χρόνο» <http://www.chorochronos.gr/>